

## O Albi Vidakoviću u ozračju njegovih dviju obljetnica (1914 – 1964)

Jasna Ivančić

[jasna.ivancic@gmail.com](mailto:jasna.ivancic@gmail.com)

### Uvod

Ove je 2014. godine u Hrvatskoj obilježeno više značajnih obljetnica. U sjeni stote obljetnice početka krvavoga Prvog svjetskog rata, tragičnoga sukoba europskih naroda i sumraka čovječnosti, obilježeno je i nekoliko umjetničkih obljetnica. Uz stotu obljetnicu smrti velikoga hrvatskog skladatelja Ivana Zajca i velikoga hrvatskog književnika Antuna Gustava Matoša, potiho, kao melodij-ska linija gregorijanskoga korala, obilježena je i dvostruka obljetnica – rođenja i smrti – skladatelja, muzikologa i svećenika Albe Vidakovića.

Najprije je u njegovu rodnom gradu Subotici, pod pokroviteljstvom Subotičke biskupije, održan od 16. do 19. svibnja briljantno organiziran *Međunarodni simpozij o životu i djelovanju Albe Vidakovića*, te u sklopu njega izvedena i dva vrlo uspjela koncerta: solistički u koncertnoj dvorani Glazbene škole i zbarski u Katedrali sv. Terezije Avilske. Simpozij je otvoren u velikoj dvorani velebne secesijske Gradske kuće, a završen svečanom misom u katedrali na kojoj su izvedene Vidakovićeve skladbe uz zajedničko pjevanje triju zborova: zagrebačkoga Zbora Instituta za crkvenu glazbu *Albe Vidaković*, petrinjskoga Zbora *Slavulj* i Subotičkoga katedralnog zbora *Albe Vidaković*. I subotičko Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* održalo je 7. kolovoza u sklopu *Dužijance*, tradicionalne proslave žetvenih svečanosti bunjevačkih Hrvata, književnu večer posvećenu dvostrukoj Vidakovićevoj obljetnici.

U Zagrebu je potom 4. i 5. rujna Institut za crkvenu glazbu *Albe Vidaković* organizirao *Dane Albe Vidakovića* za orguljaše i crkvene glazbenike iz Hrvatske i obližnjih zemalja. Osim predavanja, na institutu je postavljena i zanimljiva izložba Vidakovićevih osobnih fotografija i dokumenata, služena je svečana misa zadušnica u franjevačkoj crkvi na Kaptolu te održan kratak koncert Vidakovićevih orguljaških skladbi.

U Požegi je 2. listopada, na Vidakovićev rođendan, održan svečani koncert iz ciklusa *Orguljaške večeri u Požeškoj katedrali* u organizaciji Požeške biskupije.

Uz sudjelovanje požeškoga Katedralnog zbora, solista na violini Vlatke Peljhan i Krešimira Ivančića te pod ravnanjem maestra i orguljaša Alena Kopunovića Legetina, u prvom dijelu koncerta izvedene su Vidakovićeve autorske skladbe, a u drugome skladbe Vinka Jelića, skladatelja iz 17. stoljeća, koje je Vidaković tijekom svojih muzikoloških istraživanja otkrio i obradio.

Sve te četiri manifestacije kojima su obilježene Vidakovićeve obljetnice bile su na zavidnoj visini i – premda organizirane u recesijskome vremenu glede materijalnih, kulturnih i duhovnih vrednota – odisale su velikim entuzijazmom. Stekao se dojam kao da se Vidakovićeva neiscrpna stvaralačka energija, komprimirana u kratkome životnom vijeku, razlila na sve one koji su djelatno ili kao slušatelji s puno srca sudjelovali u predavanjima, koncertima i umjetničkim radionicama.

Svoje priloge Vidakovićevoj obljetnici dala su i dva ugledna zavoda: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici objavio je u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* opširan rad Jasne Ivančić pod naslovom: *Albe Vidaković – o stotoj obljetnici rođenja i pedesetoj obljetnici smrti (1914 – 1964)*,<sup>1</sup> a Leksikografski zavod Miroslav Krleža u Zagrebu objavio je u svom časopisu *Studia lexicographica* nešto izmijenjen i dopunjen rad iste autorice pod neznatno izmijenjenim naslovom.<sup>2</sup>

## Subotica

Albe Vidaković<sup>3</sup> rođen je 2. listopada 1914. u samom središtu Subotice, u srednjoeuropskome gradu na rubu Austrougarske Monarhije koja je te godine ušla u veliki četverogodišnji rat. Otac, Ivan Vidaković,<sup>4</sup> iz imućnije zemljoposjedničke obitelji, bio je kao nesvršeni student prava činovnik, tj. »pridседnik siročadskoga stola« u gradskoj administraciji sa sjedištem u Gradskoj kući – veličanstvenoj građevini u stilu mađarske secesije koja je i danas najsnažniji simbol grada – a majka Jelena Tumbas Loketić,<sup>5</sup> kći posjednika vinograda, bila je kućanica sa završenom Državnom ženskom građanskom školom. Ivanu je to

<sup>1</sup> Jasna IVANČIĆ, Albe Vidaković – o stotoj obljetnici rođenja i pedesetoj obljetnici smrti (1914 – 1964), *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, Subotica, 2013, 239-295; objavljeno i kao separat.

<sup>2</sup> Jasna IVANČIĆ, Albe Vidaković. O stotoj obljetnici rođenja i pedesetoj obljetnici smrti (1914 – 1964), *Studia lexicographica*, 7 (2013) 1 (12), 153-210.

<sup>3</sup> Prema *Izvodu iz matične knjige rođenih*, br. 2067 iz 1914., dakle, prema matičnoj knjizi nastaloj u vrijeme države Kraljevine Mađarske, tj. Austrougarske Monarhije, mađarskom grafijom upisan je kao Albert Vidákovits.

<sup>4</sup> Otac Ivan Vidaković, sin Barne i Kriste Vidaković, rođene Stantić (Subotica, 12. rujna 1882. – Subotica, 23. prosinca 1936.).

<sup>5</sup> Majka Jelena Tumbas Loketić, kći Šime i Terezije Tumbas Loketić, rođena Jaramazović (Subotica, 25. svibnja 1888. – Subotica, 22. siječnja 1969.).

bio drugi brak, nakon što mu je postporođajno umrla prva supruga, učiteljica Julijana Jurković, ostavivši mu dvomjesečnu djevojčicu Amaliju.<sup>6</sup>

U Subotici – u teškome poratnom vremenu kada je trijanonska granica raspolovila nacionalni korpus sjevernobačkih bunjevačkih Hrvata i kada su se žitelji propale monarhije započeli privikavati životu u novoj državi Kraljevini Jugoslaviji – Albe je uz pučku školu i nižu gimnaziju od 1920. do 1928. polazio i glazbenu školu učeći violinu i glasovir. Premda su mu, kao izrazito živahnu djetetu, draže bile igre s vršnjacima na ulici te nogomet i stolni tenis od vježbanja instrumenata, profesori su roditeljima savjetovali neka ga energičnije potiču na rad jer je dječak iznimno nadaren. Počelo se to događati tek kada je tijekom ljeta, koje je s roditeljima provodio na obližnjemu ljetovalištu jezera Palić, večerima slušao i gledao svoje profesore kako koncertiraju, tj. u orkestru sviraju tzv. promenadnu i salonsku glazbu u kitnjastome secesijskom glazbenom paviljonu smještenom u paličkome parku punom cvijeća i vodoskoka.

Ključna prekretnica u njegovu životu bila je odluka da napusti rodni grad, sunčanu bogatu ravnu Suboticu, i školovanje nastavi u Travniku, gradu uglavljenom u Lašvanskoj dolini među visokim šumovitim bosanskim planinama, do kojega se u to vrijeme putovalo po prilici dva dana: najprije vlakom do Vinkovaca, potom »ćirom«, tj. uskotračnom željeznicom do Travnika. Premda su se roditelji isprva protivili čertnaestogodišnjemu sinu jedincu da u Travniku nastavi školovanje kad i Subotica ima vrlo uglednu gimnaziju, ipak su zbog njegove upornosti morali popustiti i dati mu svoj blagoslov. U Travnik je stigao rujna 1928. s grupom od oko 150 sjemeništara, kamo ih je subotički biskup Lajčo Budanović<sup>7</sup> poslao prvi put na školovanje, jer se za mladu Subotičku biskupiju<sup>8</sup> ukazala dobra prilika. Naime, u travničkome sjemeništu oslobodilo se mjesto za subotičke đake kada su se đaci Đakovačke biskupije preselili u novoutemeljeno Dječačko sjemenište na Šalati u Zagrebu.

<sup>6</sup> Polusestra Amalija Vidaković, udana Kulešević (Budimpešta, 27. srpnja 1912. – Subotica, 2. siječnja 1986.). Diplomirala biologiju i kemiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. U Subotici predavala na gimnaziji do 1954., a potom do umirovljenja radila u Gradskoj biblioteci.

<sup>7</sup> Lajčo Budanović, biskup (Bajmok, 27. ožujka 1873. – Subotica, 16. ožujka 1958.). U svećeničkome zvanju djelovao 1897–1923., a u zvanju apostolskoga administratora i biskupa Subotičke biskupije od 1923. do smrti 1958. (usp. Josip TEMUNOVIĆ, Budanović, Lajčo [Ljudevit], u: *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, Subotica, Hrvatsko akademsko društvo, 2005, sv. 4).

<sup>8</sup> Bačka apostolska administratura utemeljena je 1923. u Subotici pod izravnom ingerencijom Svete Stolice jer se raspadom Austrougarske Monarhije, nakon Prvog svjetskog rata, Kaločko-bačka nadbiskupija zatekla u dvije države. Bačka apostolska administratura prerasla je 1927. u Subotičku biskupiju [usp. Stjepan BERETIĆ, *Povijest Subotičke biskupije*, www.suboticka.biskupija-info (21.11.2014)].

## Travnik

Izravnniji doticaj s glazbom Albe je doživio pohađajući od 1928. više razrede gimnazije u Travniku, u čuvenoj i vrlo cijenjenoj Nadbiskupskoj gimnaziji, koju su od 1882. do dolaska komunista na vlast 1945., napose uspješno vodili isusovci.<sup>9</sup> Radoznao, puno je čitao zahvaljujući bogatoj sjemenišnoj knjižnici, pokazivao sklonost matematici, lijepo risao, no bavljenje glazbom u školskome orkestru i zboru pokazalo se najplodotvornijim za njegov budući poziv.

Zadivljuje podatak da je travnička gimnazija od 1905. imala simfonijski orkestar s oko 50 instrumenata, a impresivan je i repertoar koji su sjemeništarci izvodili pod ravnanjem dirigenta i profesora, Čeha rođenjem, isusovca Karla Stejskala.<sup>10</sup> Izvodili su primjerice: uvertire iz opera *Figarova ženidba* i *Don Juan* te *Menuett* iz III. simfonije u Es duru W. A. Mozarta, *Dječju simfoniju* J. Haydna, dijelove *Stabat mater* G. Rossinija, *Moments musicaux* F. Schuberta, uvertiru opere *Nabucco* G. Verdija i dr., a Albe je u orkestru svirao violinu, povremeno kontrabas i violončelo.<sup>11</sup>

U pogledu crkvene glazbe na njega je napose snažno utjecalo njegovanje gregorijanskoga korala u sjemenišnome zborskom pjevanju, što je bilo svojstveno u to vrijeme aktualnomu cecilijanskom pokretu u duhu kojega se razvijao i budući Vidakovićev skladateljski opus. Maturirao je 1932., u godini kada je gimnazija slavila pedesetu obljetnicu djelovanja pa je u povodu toga objavljena spomenica s popisom učenika, gdje se među maturantima pod brojem 634 nalazi i Vidakovićevo ime.<sup>12</sup>

<sup>9</sup> Nadbiskupska gimnazija u Travniku započela je radom 6. siječnja 1882., a dolaskom komunista na vlast prestala je djelovati ožujka 1945. »Sve je oduzeto i nacionalizirano: zgrada zavoda, škola, samostan, imanje... Sjemenišna crkva sv. Alojzija pretvorena je u skladište. Bogata knjižnica ([s više od] 35.000 naslova), kabinet fizike, kemije, a nadasve prirodopisni kabinet, koji je bio poznat i izvan BiH, kao i brojni instrumenti, opljačkani su. Isusovci, koji su ne samo Hrvatima katolicima, već i brojnim učenicima drugih nacija i vjeroispovijesti toliko dobra učinili, jednostavno su iz Bosne protjerani« [Marko STANUŠIĆ, Pjevanje i sviranje u Nadbiskupskoj gimnaziji i sjemeništu u Travniku, *Magnificat*, 4 (2010) 8, 4-10].

<sup>10</sup> »Uz orgulje, u travničkoj gimnaziji nabavljeni su i drugi brojni glazbeni instrumenti. Zalaganjem o. Miroslava Waitza 1891. godine nabavljeni su limeni instrumenti i osnovana je sjemenišna limena glazba, tzv. *banda*, koja je djelovala negdje do 1905. godine. *Bandu* je od 1905. zamijenio simfonijski orkestar kojim je više od 25 godina ravnao o. Karlo Stejskal. Prema izvješću iz 1931. godine [Vidaković je tada pohađao VII. razred], glazbeni arhiv i biblioteka imal[i] [su] 50 orkestralnih instrumenata, 270 crkvenih pjesmarica, 611 skladbi, 189 knjiga o glazbi, 3 harmonija, 2 glasovira te glazbeni inventar« (*isto*).

<sup>11</sup> Usp. *isto*.

<sup>12</sup> Usp. *Zlatni jubilej Nadbiskupskog sjemeništa i Nadbiskupske velike gimnazije u Travniku* 6. – 10. listopada 1932, pretpisak, Travnik, Hrvatsko kulturno društvo Napredak, 1997, 77.

## Zagreb

Subotička biskupija slala je u to vrijeme svoje svećeničke kandidate na studij teologije u Đakovo, Sarajevo, Split ili Zagreb<sup>13</sup> pa je te jeseni i Albe upućen na zagrebački Bogoslovni fakultet. Odjednom su mu se ondje otvorile velike mogućnosti za stjecanje ne samo teološkoga i filozofskoga nego i glazbenoga znanja, jer je privatno u Franje Dugana – skladatelja, orguljaša, profesora na Muzičkoj akademiji, glazbenoga pisca i akademika – učio teoretske predmete: harmoniju, kontrapunkt, forme i harmonizaciju gregorijanskoga koral. Teoriju i koralno pjevanje učio je u Filipa Hajdukovića i Matije Ivšića, svojih prethodnika na mjestima ravnatelja kora (*regens chori*) Zagrebačke prvostolnice i profesora crkvene glazbe zagrebačkoga Katoličkog bogoslovnog fakulteta.<sup>14</sup>

Kao student prve godine teologije svirao je violončelo i kontrabas u bogoslovskome glazbeno-pjevačkome društvu *Vijenac*, postao njegovim potpredsjednikom, a prvi je put i javno nastupio kao dirigent o stotoj obljetnici pokreta *Duhovna mladež*, ravnajući misom za muški zbor i orkestar Josepha Rheinbergera u zagrebačkoj katedrali te glazbenim točkama u Hrvatskome glazbenom zavodu i Hrvatskome narodnom kazalištu.<sup>15</sup>

Premda je teologiju diplomirao u lipanjskome roku 1937., na zaređenje i na služenje mlade mise morao je čekati do 2. listopada iste godine, jer prema kanonskome pravu tome svetom činu nije mogao pristupiti prije navršene 23. godine. Subotički biskup Lajčo Budanović zaređio ga je 10. listopada u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, ondje je Vidaković služio i mladu misu na kojoj je izvedena i njegova skladba *Mladomisnička*,<sup>16</sup> a potom je otputovao u Rim na studij crkvene glazbe.

## Rim

Nakon prijamnoga ispita na Papinskome institutu za crkvenu glazbu (*Pontificium Institutum Musicae Sacrae*) u Rimu, Vidaković je – zahvaljujući odličnome predznanju i svojoj nadarenosti – primljen odmah na II. godinu pa je tako petogodišnji studij crkvene glazbe završio za nepune četiri godine, od listopada 1937. do lipnja 1941. Te četiri rimske godine živio je u Zavodu sv. Jeronima i uz intenzivno studiranje usavršio talijanski jezik, pohađao vrhunske koncerte klasične i crkvene glazbe te objavljivao stručne i znanstvene članke,

<sup>13</sup> Matin ŠEMUDVARAC, *Životni put Albe Vidakovića*, u: Lovro ŽUPANOVIĆ (prir.), *Albe Vidaković. Život i djelo*, Zagreb, HKD Sv. Ćirila i Metoda, 1989, 25.

<sup>14</sup> Usp. Šemudvarac, *nav. dj.*, 26.

<sup>15</sup> Usp. Izak ŠPRALJA, *Kalendar zbivanja u životu i stvaralaštvu Albe Vidakovića*, u: Županović, *nav. dj.*, 15.

<sup>16</sup> Skladba je objavljena u glazbenome prilogu časopisa *Sveta Cecilija*, 45 (1975) 2-3.

napose u zagrebačkome časopisu za crkvenu glazbu *Sv. Cecilija*. Stekao je dva magisterija koji su mu donijeli titulu *maestro*: najprije iz gregorijanskoga korala, potom iz crkvene kompozicije, a dodatno je studirao i muzikologiju te glazbenu paleografiju iz koje je posljednje dvije studijske godine (1939/40. i 1940/41.) pripremao doktorsku disertaciju, no rat mu se iznova upleo u život. Naime, tek što je u lipnju 1941. dobio diplome, žurno se morao vratiti u Zagreb jer je oružje zloslutno zveckalo, ratna neizvjesnost i strah rasli, Italija i Jugoslavija već su bile u ozračju Drugoga svjetskog rata, a Vidakovićev rodni grad Subotica bio je pred neposrednom mađarskom okupacijom. Doktorski rad, kako je planirao, nije mogao obraniti oko Božića 1941. jer se nikada više nije vratio u Rim. U prilog tvrdnji da je disertacija donosila posve nova muzikološka saznanja svjedoči i činjenica što je nakon više od desetljeća Vidakoviću taj rad pod naslovom *Sakramentar MR 126 Metropolitanske knjižnice u Zagrebu. Muzičko-paleografska analiza*, 1952. objavila Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.<sup>17</sup>

## Zagreb

Premda je Vidakovića u Rim na studij poslala njegova matična Subotička biskupija, u nju se zbog ratnih okolnosti nije mogao vratiti pa je kao dvadesetsedmogodišnji svećenik novi život prihvatio u Zagrebačkoj nadbiskupiji. U vremenima političkih previranja i ratne prijetnje bio je od srpnja do listopada 1941. kapelan u zagrebačkoj župi sv. Petra, a potom je, zahvaljujući svome bivšem profesoru Franji Duganu, tada dekanu Hrvatskoga državnog konzervatorija (danas Muzičke akademije), pozvan na Akademiju za suplenta, gdje je do 1948. predavao teoretske predmete dostigavši stupanj docenta. Godine 1948., kada je jugoslavenski komunistički režim u svakome vidio opasnost za svoju vlast, Vidakoviću je ostanak na Akademiji uvjetovan njegovim napuštanjem svećeničkoga zvanja. Premda svjestan da će ga to u stručnome i umjetničkom smislu ograničiti, nije dvojio – napustio je Akademiju.

Usporedno s radom na Akademiji intenzivno se odvijalo i njegovo svećeničko i umjetničko djelovanje, napose nakon što je ožujka 1942., u svojoj dvadesetosmoj godini, imenovan prebendarom i *regensom chori* zagrebačke prvostolnice.<sup>18</sup> Kao jedan od najmlađih uopće istovremeno imenovanih za obje katedralne službe u Zagrebačkoj nadbiskupiji, prihvatio ih se zdušno, vjerno ih obavljajući do smrti. Radeći sa zborom kontinuirano i uporno, postigao je do 1945. toliku izvedbenu razinu da je, primjerice, od 17. lipnja pa do 23. prosinca te godine u Zagrebačkoj katedrali održao ciklus od 12 duhovnih koncerata,

<sup>17</sup> Albe VIDAKOVIĆ, *Sakramentar MR 126 Metropolitanske knjižnice u Zagrebu. Muzičko-paleografska analiza*, Rad JAZU, Zagreb, 1952, knj. 287, 53-85 + XXX tabla; rad je iste godine objavljen i kao poseban otisak.

<sup>18</sup> Usp. Špralja, *nav. dj.*, 16.



tzv. *Glazbenih razmatranja*.<sup>19</sup> Ratu usprkos, koncerti nedjeljom u 12 sati bili su posjećeni do posljednjega stajaceg mjesta, dijelili su se programi veličine razglednice (zbog ratne nestašice papira),<sup>20</sup> Vidaković je svaki put održao kratko uvodno predavanje o skladateljima i njihovim djelima koja su se izvodila, a potom je dirigirao izvedbom.

Istovremeno, u razdoblju od 1942. do 1946., uređivao je časopis za crkvenu glazbu *Sv. Cecilija*, pokrenut 1907. u duhu cecilijanskoga pokreta koji je u Crkvi zaživio krajem XIX. st. radi produbljivanja »crkvene muzičke prakse prema liturgijskim, ideološkim, historijskim i estetskim kriterijima«.<sup>21</sup> Uredio je 16 brojeva, a onda je, dolaskom komunista na vlast, časopis ukinut. Pokrenut je ponovo tek 1969., a izlazi i danas.

Njegova pedagoška djelatnost, naprasno prekinuta 1948., nastavljena je 1950. na zagrebačkome Bogoslovnom fakultetu, gdje je isprva predavao predmete crkvene glazbe kao honorarni nastavnik, od 1951. kao stalni predavač crkvene glazbe i estetike, 1955. je imenovan asistentom,<sup>22</sup> habilitirao se potom za docenta, »a od 1962. bio unaprijeđen za izvanrednog profesora crkvene glazbe i umjetnosti«.<sup>23</sup>

Uviđajući stalnu i veliku potrebu za glazbenom naobrazbom budućih svećenika i časnih sestara, napose katehistica te laika koji djeluju u Crkvi, pokrenuo je 1957. na Bogoslovnome fakultetu Muzikološki seminar, a 1963., godinu dana prije smrti, utemeljio je prema vlastitim zamislima i programima dugo planirani i mukotrpno pripremani Institut za crkvenu glazbu na stupnju visoke škole. Osnutku instituta prethodila je dugogodišnja Vidakovićeva borba za crkvenu glazbu koju je – s pozicije predsjednika Dijecezanskoga odbora za crkvenu glazbu Zagrebačke nadbiskupije i poslije člana Interdijecezanskoga liturgijskog odbora – vodio od 1946. pa do smrti.<sup>24</sup>

Institut za crkvenu glazbu pri Katoličkome bogoslovnom fakultetu danas nosi njegovo ime, četvorogodišnja je visokoškolska ustanova, a 2013. obilježio je svoju pedesetu obljetnicu djelovanja.

<sup>19</sup> Usp. isto, 17.

<sup>20</sup> Tekst programa: *I. Glazbeno razmatranje*. Prvostolna crkva u Zagrebu. Godine Gospodnje 1945. Nedjelja 17. lipnja. Raspored: 1. J. S. Bach: *Predigra* D-dur; 2. A. Guilman: *Verbum supernum*, varijacije za orgulje sa izmjeničnim pjevanjem koralne melodije; 3. P. L. Da Palestrina: *O bone Jesu*, 4. gl. motet a capella; 4. L. da Vittoria: *Estote fortes*, 4. gl. motet a capella; 5. J. S. Bach, *Krist je radost moja*, koralna predigra; 6. A. Caldara: *O sacrum convivium*, 3. glas. mješ. zbor i orgulje; 7. R. de Aceves: *Tri improvizacije za orgulje*. (Program je pohranjen u privatnoj zbirci J. Ivančić).

<sup>21</sup> A. Vi. [A. Vidaković], *Cecilijanski pokret*, u: *Muzička enciklopedija*, 1971, II. izd., sv. 1.

<sup>22</sup> Usp. Špralja, *nav. dj.*, 19-20.

<sup>23</sup> Dragotin CVETKO, Neizpolnjena misel Albe Vidakovića, *Sveta Cecilija*, 45 (1975) 2-3, 82.

<sup>24</sup> usp. Ljubomir GALETIĆ, Pedagoško, organizatorsko i reproduktivno glazbeno djelovanje Albe Vidakovića, *Sveta Cecilija*, 45 (1975) 2-3, 72.

U Vidakovićevu životu odvijale su se od rane mladosti pa do smrti još tri veoma važne djelatnosti – skladateljska, muzikološka i leksikografska – koje su također donijele bogat urod.

Skladati je započeo za studentskih dana pa mu opus čini 7 misa (*Hrvatska misa, Missa caeciliana, Missa simplex, Missa gregoriana*, te I., II. i III. staroslavenska misa), od kojih se neke od jednostavnijih redovito pjevaju po hrvatskim crkvama jer su prihvaćene kao pučke, a prilično zahtjevna III. staroslavenska izvedena je, primjerice, na međunarodnoj proslavi tisućite obljetnica djelovanja svetih Ćirila i Metoda, 14. srpnja 1963. u Salzburgu, na *Kongresu slavenske povijesti u spomen svetima Ćirilu i Metodu (Congressus Historiae Slavicae Salisburgensis in Memoriam ss. Cyrilli et Methodii 863–1963)*.<sup>25</sup> Neke od njih snimljene su na nosačima zvuka, a povremeno ih emitiraju radijske postaje HRT-a.

Skladao je više od 30 duhovnih skladbi za muške, ženske i mješovite zborove *a capella* ili uz orguljsku pratnju, potom oratorij *Tužba u hramu* i litanije, a od instrumentalnih napisao je skladbe za orgulje, za violinu i klavir, za gudački kvartet te za orkestar (*Fantazija i fuga* u f-molu za orgulje, često se izvodi, potom *Preludij i fuga* u c-molu za violinu i klavir, *Gudački kvartet* u g-molu, *Allegro scherzando* za orkestar i dr.); za potonju orkestralnu skladbu dobio je 1952. na šifriranom natječaju Radio Beograda II. nagradu. Vrlo je uspješno stvarao i svjetovnu glazbu, primjerice, lirske solo pjesme (*Cincokrt, Vinac divojački*) – najčešće na stihove pjesnika, svećenika i prijatelja suzavičajnika Alekse Kokića, pisane mekom bunjevačkom ikavicom – te svjetovne zbarske pjesme (*Kraj ćuprije, Božur*).

Znanstveno-istraživačkim, tj. muzikološkim radom Vidaković se započeo baviti još za studentskih dana, a posljednjih petnaestak godina života posvetio mu se intenzivno. Ljeta je provodio u priobalnim i otočkim samostanskim knjižnicama od Dubrovnika do Rijeke, proučavajući stoljećima stare neumatske kodekse i misale o čemu je potom pisao u *Ljetopisu JAZU*<sup>26</sup> i stranim muzikološkim časopisima (*Studien zur Musikwissenschaft, Wiener Slavistisches Jahrbuch*).<sup>27</sup>

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti objavila mu je 1957. knjigu o Vinku Jeliću pod naslovom: *Vinko Jelić (1596 – 1636?) i njegova zbirka duhovnih*

<sup>25</sup> Podatci iz programa objavljenoga u povodu svečane mise (Festgottesdienst) slavljene 14. srpnja 1963. u Salzburgu tijekom održavanja *Kongresa slavenske povijesti u spomen svetima Ćirilu i Metodu (863 – 1963)*.

<sup>26</sup> Albe VIDA KOVIĆ, Izvještaj o radu na sakupljanju muzičkih neumatskih kodeksa i o pregledu knjižnica u Splitu, Trogiru i Hvaru, *Ljetopis JAZU* za godinu 1954., 1956, knj. 61, 501-511; A. Vidaković, Tragom naših srednjovjekovnih neumatskih glazbenih rukopisa, *Ljetopis JAZU* za godinu 1960., 1963, knj. 67, 364-392.

<sup>27</sup> Albe VIDA KOVIĆ, Erwin KOSCHMIEDER (ur.), *Die ältesten Novgoroder Hymnologien-Fragmente*, München, Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaft, 1952 (sv. 35, 4, 317 str.); 1955. (sv. 37, 4, 106 str.). *Wiener slavistisches Jahrbuch*, 1956, sv. 5, 176-180; Albe VIDA KOVIĆ, *I nuovi confini della scrittura neumatica musicale nell'europa Sud-Est*, Studien zur Musikwissenschaft, 1960, sv. 24, 5-12.



koncerata i ricercara »Parnassia Militia« (1622), o zaboravljenu skladatelju iz 17. stoljeća, rođenomu 1596. u Rijeci, i o njegovu vrlo značajnomu djelu koje je Vidaković obradio za suvremenu izvedbu.<sup>28</sup>

Posljednjih godina života, baveći se intenzivno Jurjem Križanićem, otkrio je da je – taj genijalni i vjerojatno najintrigantniji hrvatski mislilac i pisac 17. stoljeća – pisao o teoriji glazbe te objavio više teorijskih radova. Vidaković je odlučio stoga to svoje otkriće uobličiti u doktorsku disertaciju, no budući da na zagrebačkome sveučilištu ranih 1960-ih nije bilo katedre za muzikologiju, tezu je prijavio na Filozofskome fakultetu ljubljanske univerze, na katedri za muzikologiju koju je vodio skladatelj i muzikolog prof. dr. Dragotin Cvetko. Radnja je prihvaćena, prošla je recenziju članova komisije, određen je nadnevak obrane, no smrt je bila brža i spriječila je Vidakovića da obrani svoju drugu doktorsku disertaciju. Mentor, prof. dr. Cvetko, o tome bilježi:

»Bogat život zaustavio se tik pred ostvarenjem zamisli koja je za Vidakovića nešto značila; [...] (t)aj je list ostao nepopunjen, doduše skoro do kraja ispisan, ali bez onog završetka koji bi značio konkretizaciju započetog nauma i formalno priznanje već završenom radu. Rad je ipak izašao i time je njegova temeljna namjera i značenje ispunjeno.«<sup>29</sup>

Da, rad je izašao. Poslije Vidakovićeve smrti objavila ga je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1965. na hrvatskome jeziku pod naslovom *Asserta musicalia* (1656) *Jurja Križanića i njegovi ostali radovi s područja glazbe*,<sup>30</sup> a 1967. kao knjigu na engleskome jeziku: *Yury Krizanitch's Asserta musicalia* (1656) *and his other musical works*.<sup>31</sup>

Kao derivat Vidakovićeva muzikološkoga rada usporedo se javlja njegov leksikografski rad na I. izdanju dvosveščane *Muzičke enciklopedije* Jugoslavenskoga leksikografskog zavoda, s kojim je svibnja 1952. potpisao ugovor o trajnoj suradnji. Za *Muzičku enciklopediju*<sup>32</sup> napisao je 194 potpisana članka (i još nekoliko nepotpisanih); od toga broja, 154 članka odnose se na stručno nazivlje, uglavnom s područja crkvene glazbe, a 40 članaka biografije su skladatelja, većinom onih koje je Vidaković otkrio tijekom svojih muzikoloških istraživanja. Objavljeno mu je ukupno 5155 redaka teksta, od kojih se 4019 redaka odnosi na nazivlje, a 1136 na biografije. Premda je pisao uglavnom o crkvenoj glazbi, privukle su ga i neke teme izvan njegova područja ili djelomično s njegova

<sup>28</sup> Albe VIDA KOVIĆ, *Vinko Jelić (1596 – 1636?) i njegova zbirka duhovnih koncerata i ricercara »Parnassia Militia« (1622)*, Zagreb, JAZU (Spomenici hrvatske muzičke prošlosti, knj. I), 1957, XCIII + 148.

<sup>29</sup> Cvetko, *nav. dj.*, 84.

<sup>30</sup> Albe VIDA KOVIĆ, *Asserta musicalia (1656) Jurja Križanića i njegovi ostali radovi s područja glazbe*, Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1965, knj. 337, 41-159.

<sup>31</sup> Albe VIDA KOVIĆ, *Yury Krizanitch's Asserta musicalia (1656) and his other musical works*, Zagreb, Yugoslav Academy of Sciences and Arts, 1967, 129.

<sup>32</sup> *Muzička enciklopedija* (glavni urednik Josip Andreis), Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1958 – 1963, I. izd., sv. 1 i 2; *Muzička enciklopedija* (glavni urednik Krešimir Kovačević), Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1971 – 1977, II. izd., sv. 1, 2 i 3.

područja (*australska muzika, azijska muzika, jevrejska muzika*). Vidakovićev leksikografski rad utemeljen na znanstvenome radu odvijao se kao njegov logičan i prirodan nastavak, a završavao je u preciznim formulacijama pojmovlja, tj. nazivlja, kao i u pomno istraženim te detaljima potkrijepljenim biografijama glazbenika, najčešće objavljenima prvi put. Svim člancima, uglavnom, pridodana je literatura, često i notni primjeri, a biografski su članci dopunjeni popisom djela. O njihovoj kvaliteti najbolje svjedoči činjenica da su gotovo svi odreda objavljeni i u drugom izdanju trosveščane *Muzičke enciklopedije*, koja je nakon Vidakovićeve smrti izlazila u razdoblju od 1971. do 1977. godine.

Umro je u Zagrebu 18. travnja 1964. od srčanoga udara. Misa zadušnica služena je u prepunoj zagrebačkoj prvostolnici 20. travnja u 9 sati. Istoga dana navečer u Subotici, uz mnoštvo svijeta dočekala ga je i njegova sedamdesetšestogodišnja majka u katedrali njegova djetinjstva, gdje je potom izložen njegov lijes. Pokopan je 21. travnja u popodnevnim satima u obiteljskoj grobnici na Bajskome groblju.

Tako je u početnoj točki završio polustoljetni životni krug Albe Vidakovića, bunjevačkoga Hrvata s ruba hrvatskoga kulturnog i nacionalnog prostora. Vođen Providnošću, s puno pouzdanja i strasti razvijao je sve primljene talente; nije kalkulirao i osvrtao se na poteškoće koje su mu u svakodnevicu unosila dva svjetska rata, dva poraća i dvije totalitarne ideologije.